

Department :- Ayurved Samhita &
Siddhant

Topic :- Atma Guna

आत्म /आध्यात्मिक गुण (6)

इच्छा व्देषः सुखं दुःखं प्रयत्नश्चेतना धृतिः ।
बुद्धिः स्मृतिरहङ्कारो लिंगानि परम आत्मनः ॥

(च. शा. १/७२)

❖ इच्छा	--	<i>Desires</i>
❖ व्देषः	--	<i>Aversion</i>
❖ सुखं	--	<i>Happiness</i>
❖ दुःखं	--	<i>Miseries</i>
❖ प्रयत्न	--	<i>Effort</i>
❖ बुद्धिः	--	<i>Intellect</i>

1) बुद्धि

➤ सर्वव्यवहार हेतु गुणो बुद्धिज्ञानम् । (त.स)

Types

❖ सा द्विविधा स्मृति अनुभवश्च । (T.S)

बुद्धिः

2) सुख

❖ प्रीती सुखम् । (T.S)

Guna which gives comfort

❖ धर्मजन्यमनुकूल वेदनीयं गुणाः सुखम् । (Prasatapada)

Pleasure generated from dharma

If we treat disease → person will be Sukhi

3) दुख

❖ पिडा: दुःखम् । (T.S)

Guna which gives harms

❖ अधर्मजन्य प्रतिकूल वेदनीयं गुणो दुःखम्: । (Prasatapada)

Pain is generated from adharma (demerit)

Diseased person → Dukhi

4) इच्छा

इच्छा कामः । (T.S)

Desire on any Visaya → Iccha

Desire to get the Visaya either for oneself or for the benefits of others → Iccha

Synonyms:

काम

आभिलाषा

राग

Bhava

इच्छा

5) व्देष

क्रोधो व्देषः ॥ (T.S)

Aversion → krodha

Eg → Snake & Mongoose (enemies by birth)

द्वेषः

6) प्रयत्न

कृति प्रयत्न | (T.S)

Effort to perform activities

प्रयत्नः

Importance of Atma Guna

It guides about *Sadrutia* or *Achara Rasayana* to
keep the people *healthy physically & mentally* to
achieve *Purusharthas chatuskha*

Thank you